

1. תענית אסתר.....
1. זכר למחצית השקל.....
2. מוצאי תענית אסתר – ליל פורים.....
2. קריאת המגילה.....
2. דין המאחרים לקריאה:.....
2. קיום מצוות היום בליל פורים:.....
2. יום פורים.....
2. קריאת מגילה:.....
2. מתנות לאביונים:.....
2. מה נותנים?.....
2. כמה נותנים?.....
2. למי נותנים?.....
3. מתי נותנים?.....
3. משלוח מנות.....
3. מה צריך להיות במשלוח מנות:.....
3. למי נותנים:.....
3. נתינה לאבל.....
3. דיני פרוז ומוקף בן יומו.....

תענית אסתר

תקנת הגאונים להתענות ביום י"ג אדר. זכר לתענית שהתענתה אסתר לפני שנכנסה למלך אחשורוש כדי לבטל את גזירת השמד.

הרעיון של הצום: לזכור שהשי"ת רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל השם בכל לבבו, בדיוק כמו בימים ההם. (סי' תרפו סעיף ב.).

זכר למחצית השקל

נוהגים לתת צדקה מיוחדת בחודש אדר זכר למחצית השקל שהיו נותנים בשביל קורבנות ציבור.

מתי נותנים? הזמן הטוב ביותר לתת הוא לפני תפילת מנחה של תענית אסתר כדי לצרף את הצדקה עם התענית לכפרה (סי' תרצ"ד סעיף א. ובמשנ"ב ובכה"ח שם).

מי נותן? מעיקר הדין רק מי שהוא מעל גל עשרים כיון שרק הם היו מחוייבים בנתינת מחצית השקל. למעשה המנהג שנותנים גם עבור נשים ילדים קטנים, ואפילו על עובר במעי אימו (מ"ב שם בס"ק ה. ובכה"ח ס"ק כז.).

כמה נותנים? בני אשכנז נהגו לתת שלושה חצאים של המטבע המצוי באותה מדינה. ובני ספרד נהגו לתת את השווי של המטבע המקורי, שהוא בערך 20 שקל (רמ"א. ובכה"ח ס"ק כ).

מוצאי תענית אסתר – ליל פורים

אכילה לפני הקריאה: לאנשים בריאים אסור לאכול לפני קריאת המגילה מכמה טעמים. ומי שמאד קשה לו, יכול לאכול אכילה קלה (פת וחמשת מיני דגן עד כביצה, שתיה רגילה ושאר מאכלים מותר גם יותר) אך אנשים חולים (חולה שאין בו סכנה, כגון מי שיש לו חום ושפעת וכו') מותרים באכילה... (סי' תרצ"ב סעיף ד).

ושיטת הגר"ע יוסף להלכה: שאם מעמיד שומר שיזכיר לו לקרוא מותר אף אכילת קבע (חזו"ע פורים עמ' צה).

קריאת המגילה

מיד לאחר שמונה עשרה אומרים קדיש שלם. מברכים ג' ברכות וקוראים את המגילה. צריך לקרוא או לשמוע את כל המגילה, ואם חיסרו אפילו מילה אחת לא יוצאים יד"ח.

דין המאחרים לקריאה: מי שהגיע לקריאת המגילה לאחר שהבעל קורא התחיל כבר בקריאה, יברך את הברכות ויקרא מהתחלה לפי הסדר מתוך המגילה עד שישיג את הבעל קורא. וגם אם אין בפניו מגילה כשרה, אפשר להשלים מתוך כתב הרגיל – חומש וכדו'. ובלבד שאת רוב המגילה ישמע או יקרא ממגילה כשרה. הלכה זו נכונה גם לגבי מי שפספס מילים באמצע המגילה כגון שהיה רעש או נרדם וכו' ישלים מהספר שלפניו עד שיגיע למקום שהבעל קורא אוחז בו. אבל אי אפשר להשלים למפרע – דהיינו להשלים את המילים שלא לפי הסדר (עיין בתחילת סימן תרצ, ובביאור הלכה סעיף ג ד"ה דווקא).

קיום מצוות היום בליל פורים: קיום מצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים הוא דווקא ביום, והמקיימם בלילה לא יצא יד"ח. וכן עיקר הסעודה צריכה להיות ביום. מ"מ גם בלילה יש מצווה ללבוש בגדי יו"ט. וכן יש מצווה לשמוח ולעשות סעודה מיוחדת (סי' תרצ"ה סעיף א. ובמשנ"ב ס"ק ג. ובכה"ח ס"ק יג). בתפילה מוסיפים 'על הניסים', ואם שח, יכול להשלים באלוקי נצור.

יום פורים

קריאת מגילה: קוראים מגילה החל מנץ החמה. לדעת בני אשכנז מברכים שלוש ברכות, ובברכת שהחיינו מכוונים לפתור את כל מצות היום, ולבני ספרד לא מברכים שהחיינו (סי' תרצ"ב, א).

מתנות לאביונים: מצווה וחובה על כל אדם מישראל לתת מתנות לאביונים, והחובה היא לכל הפחות שתי מתנות לשני אביונים - מתנה לכל אביון (סי' תרצ"ד).

מה נותנים? כסף, או אוכל.

כמה נותנים? מעיקר הדין מספיק לתת פרוטה. וטוב לתת סכום השווה למנה יפה.

למי נותנים? רשאי לתת לאביונים אפילו ממשפחה אחת.

מתי נותנים? ביום, שנאמר "לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים". לפני קריאת המגילה או לאחריה (חזו"ע פורים עמ' קלה).

משלוח מנות

מצווה על כל אדם מישראל לשלוח שתי מנות לאדם אחד כדי להרבות אהבה ואחוה ביניהם. מה צריך להיות במשלוח מנות: יוצאים ידי חובה באוכל ושתייה ולא בשאר דברים. המנות צריכות להיות שונות זו מזו. וצריך שבאוכל יהיה שיעור מכובד שניתן להגישו לפני אורח בדרך כבוד. ויוצאים יד"ח גם במיני מתיקה וכדו' (ס' תרצ"ה סעיף ד. ובערה"ש סעיף יד-טו כף החיים מח).
למי נותנים: הרעיון של משלוח מנות הוא להרבות אחווה ואהבה, ולכן הוא לאו דווקא לעניים, אלא לכל מי שעל ידי כך ירבה אחווה ורעות, העיקר שיהיה מעל גיל בר מצווה.

נתינה לאבל: האבל חייב במשלוח מנות. אבל לא שולחים לאבל על אביו ואמו כל יב חודש כמו שלא שואלים בשלמו ואם שלחו לו יכול לקבל, אבל מותר לשלוח לאשתו או למשפחתו (ס' תרצ"ה סעיף ו). ויש אומרים שלבני ספרד מותר לשלוח לאבל, ובלבד שלא ישלח מיני תפנוקים אלא מאכלים בסיסיים (חזו"ע הליכות עולם ח"א עמ' רלז).

דיני פרוז ומוקף בן יומו

בשונה מכל המועדים, לפורים יש שני זמנים. לבני פרזים – כל מקום שאינו מוקף חומה מימות יהושע בן נון, זמנם בי"ד אדר. ומקומות מוקפים – מקומות שיש להם חומה המקיפה אותם מימות יהושע בן נון, זמנם בט"ו אדר.

אומנם, אדם פרזי (שגר באזור בלי חומה, כמו רוב העולם) יכול להיות מוקף ליום אחד. כלומר אם הוא יהיה בעיר מוקפת בט"ו אדר, יחולו עליו כל הדינים של פורים.

אלא שעליו להיות שם לפני עלות השחר של זמן החיוב של המקום החדש. ויש אומרים שצריך להיות שם קודם תחילת הלילה. ויש אומרים שכל האמור הוא רק לעניין חיוב במצוות, אבל לעניין ברכה, יש לברך רק בפעם הראשונה, ולא בפעם השניה (עיין בס' תרפ"ח סעיף ה. ובדעת החזו"א בס' קנב ס"ק ו שצריך שיהיה מקום שרוצה להתחייב בתחילת לילה. ובדעת הגר"ע יוסף - יחו"ד ס' קט, א שהזמן הקובע הוא עלות השחר, אבל אין לברך פעמיים).